

УДК 340.122 (075.8)

DOI 10.37749/2308-9639-2026-4(280)-9

І. М. ШАРКОВА,

професор кафедри теоретичної юриспруденції,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, кандидат юридичних наук, доцент
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-2010-3811

ПРАВОВІ КОНЦЕПТИ ЕТАТИЗМУ ТА НЕТОКРАТІЇ: АЛЬТЕРНАТИВА ЧИ ІНТЕГРАЦІЯ?

У статті аналізуються проблеми концептуального визначення нового правопорядку, який формується в умовах інформаційного суспільства. Сформульовано важливе дослідницьке питання щодо ролі держави у правовому просторі так званого «мережевого суспільства»: чи втрачає вона своє провідне значення, чи трансформується відповідно до нових умов.

Для розв'язання порушеної проблематики визначено і порівняно філософсько-теоретичні концепти етатизму та нетократії. Було встановлено, що новий публічний порядок формується на перетині державного регулювання та мережевих механізмів управління.

Саме тому подальший розвиток правової системи ймовірно відбуватиметься у напрямі синтезу етатистських і мережецентричних підходів. Отже, цифровізація не знищує етатистського праворозуміння, а трансформує його. Держава зберігає ключову роль у забезпеченні правопорядку, адаптуючись до нових умов.

Відповідно, перспективи розвитку права пов'язані з необхідністю пошуку балансу між державним контролем і свободою мережевих структур.

Ключові слова: філософія права, етатизм, інформаційне право, мережеве суспільство, нетократія, публічний правопорядок.

Вступ. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується глибокою цифровою трансформацією, яка охоплює всі сфери публічного та приватного життя. Саме така трансформація сучасного суспільства зумовлює глибокі зміни в структурі соціальних відносин, механізмах влади та правового регулювання.

Етатистське праворозуміння традиційно розглядає право як продукт державної волі, що забезпечується примусовою силою. Однак розвиток цифрових технологій ставить під сумнів монополію держави на правотворення. Через це формування інтерактивного кіберпростору як нового соціального середовища актуалізує проблему перегляду класичних підходів до праворозуміння, зокрема етатистського, відповідно до якого право

розглядається як продукт державної волі [1, с. 45].

Водночас, як свідчить політична практика і зокрема правова політика, держава не повністю втрачає свої провідні ролі, а навпаки – у деяких сферах посилює регуляторні функції, що свідчить про своєрідну «реанімацію» етатистського праворозуміння.

Саме тому нині особливого значення набуває концепція нетократії, яка описує нову форму соціальної стратифікації та політичного ладу, що базується на суцільному контролі над інформаційними потоками [2, с. 20].

Формування інтерактивного кіберпростору зумовлює переосмислення традиційних підходів до права та держави, зокрема етатистського. Через те, що системні зв'язки між державою і правом на сучасному етапі не

втрачаються, цифровізація сприяє формуванню не тільки оновленого державного ладу, а і нових правових явищ, зокрема цифрового права як окремого напрямку правового регулювання [3, с. 155].

У цих умовах актуалізується проблема трансформації праворозуміння, зокрема співвідношення етатистських і мережецентричних моделей регулювання. Однак обидва ці концепти і явища, етатизм і нетократія, ще не отримали належного системного дослідження. Хоча окремі аспекти цієї проблематики ретельно вивчалися багатьма авторами. Класичними у цьому плані є дослідження, які здійснили: Bard A., Söderqvist J., Castells M., Lessig L., Floridi L., Benkler Y., Solove D. Заслужують на увагу роботи, авторами яких є вітчизняні дослідники: Янчук Н. Д., Трофименко В., Батиргареева В. С., Грищенко С. М., Донець А. Г., Щербатюк О. О., Олійник А. А., Галушко П. П., Майданик Р. А. Еннан Р. Є. Рабінович П. М.

Ураховуючи актуальність теми та ступінь розробленості проблеми, метою статті слід визначити вивчення процесів відродження етатистського праворозуміння в умовах становлення «мережевого суспільства» і відповідно концепту нетократії та визначення перспектив формування нового публічного порядку в кіберпросторі.

Етатизм (від фр. *état* – держава) або статизм (від англ. *state* – держава) – це політико-правове вчення, відповідно до якого держава визнається найвищим досягненням і головною метою суспільного розвитку, а також практика повсюдного втручання держави в усі сфери суспільного життя, що іноді позначається терміном етатизація [4].

Отже, етатистське праворозуміння базується на уявленні про право як систему норм, що встановлюються і забезпечуються державою. Ця позиція сформувалася в межах теорії нормативізму, де право розглядається як ієрархічна система, що функціонує завдяки державному примусу.

Історично етатизм формувався як відповідь на потребу централізованого регулювання суспільних відносин, що особливо яскраво проявилось в нормативістських працях Г.

Кельзена, який розглядав право як ієрархічну систему норм, що функціонує завдяки певній базовій нормі [5, с. 5].

Етатистські ідеї присутні в багатьох споріднених доктринах і практиках, таких як: тоталітаризм, соціалізм, патерналізм та інтервенціонізм, який обґрунтовує втручання держави в ринкову економіку) [6]. Міцними є позиції етатизму й у сфері централізованого регулювання економіки, що знайшло підтвердження в теоріях так званого економічного етатизму: державного інтервенціонізму, державного соціалізму та державного капіталізму, які намагаються підпорядкувати державі всі ділянки суспільного життя [7].

Сучасні трансформації суспільства пов'язані з переходом до принципово нової, мережевої, структури соціальної організації, яка істотно відрізняється від етатистської моделі домінування держави в усіх сферах суспільного життя. Одним із перших, хто системно дослідив ці процеси, є іспанський соціолог-постмарксист Мануель Кастельс (Manuel Castells Oliván). У підґрунті світоглядних ідей «інтернет-галактики» та «глобальної кіберкультури» він закріпив концепт мережевого суспільства (Network Society), який є соціальною структурою, що базується на інформаційно-комунікаційних технологіях та глобальних мережах комунікації [8].

Цю нову «мережеву» соціальну реальність намагається впорядкувати запропонована Александром Бардом і Яном Зодерквістом (Bard A., Söderqvist J.) концепція нетократії, яка описує нову форму влади, що базується на контролі над інформаційними потоками та мережами. Концепція описує нову форму соціальної стратифікації, де влада належить не державі, а іншим суб'єктам, інформаційній еліті – «нетократам», що контролюють інформаційні мережі. У резюме до своєї програмної праці автори пафосно і досить однозначно заявили: «Забудьте про капіталізм і класову боротьбу, ми стаємо свідками народження зовсім нового світу. Цифрова революція, насправді, змінює ситуацію набагато радикальніше... Перехід від суспільства, домінованого друкованими та телевізійними мас-медіа, до

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

епохи інтерактивності не менш драматичний, ніж перехід від феодалізму до капіталізму... Ті, хто зможе використовувати глобальні інформаційні мережі та опановувати нові форми комунікації, контролюватимуть бізнес, фінанси та законодавство, формуючи нову еліту бізнесу та уряду (new business and government elites). Вони успадкують владу; вони – Нетократія (Netocracy)» [2, с. 15-20].

У такій системі влада дедалі більше зміщується від традиційних державних інститутів до цифрових платформ і мережових структур. Таким чином формується новий тип влади, що виходить за межі традиційних державних інститутів. Не дивно, що саме в цьому контексті було вперше порушено питання: чи втрачає держава свою роль, чи, навпаки, відбувається її трансформація та посилення.

Логічно, що істотні трансформації системи влади під впливом цифровізації тягнуть за собою і відповідні докорінні зміни в праворозумінні й загалом в усій правовій системі суспільства [3, с. 155].

Кіберпростір створює нове середовище правового регулювання, у якому традиційні механізми державного впливу частково замінюються технологічними інструментами. У зв'язку з цим важливим є положення про те, що цифрові технології змінюють саму природу регуляції.

Ідейним лідером формування нового концепту праворозуміння є американський правознавець, професор Гарвардської школи права Лоуренс Лессіг (Lawrence Lessig), відомий як один із засновників руху за «вільну культуру» та ініціатор створення ліцензій Creative Commons, що змінили глобально розуміння авторських прав у цифрову добу. Як він підкреслює, у цифровому середовищі «код виступає як закон», тобто алгоритми фактично виконують функції правових норм [9, с. 6].

За переконаннями іспанського соціолога Мануеля Кастельса (Castells M.), цей процес набуває інституціональних форм організації. На його думку, комунікаційні мережі стають основою створення публічного простору, де формуються політичні рішення та суспільна думка [10, с. 13].

Оцінка ситуації з боку українських правознавців дещо стримана – трансформація праворозуміння в інформаційну епоху визнається не революцією, а поступовою еволюцією. Так, підкреслюється, що цифровізація права призводить до появи нових форм правового регулювання, зокрема алгоритмічного управління [11, с. 47]. Разом із тим вбачається, що право не втрачає свого значення як соціального регулятора, цифрова трансформація не ліквідує право, а змінює його форму. Більше того, у відповідь на виклики цифрової епохи держава посилює свою роль у регулюванні кіберпростору. Отже, кіберпростір і держава насправді не конкурують, а дедалі більше взаємодіють.

Українські дослідники підкреслюють, що цифровізація не скасовує ролі держави: держава зберігає ключові функції у забезпеченні правопорядку [12, с. 128], а право не може існувати поза державою [13, с. 95].

Таким чином, констатується подвійна тенденція в правовій системі сучасного інформаційного суспільства: децентралізація та нова централізація.

Не поділяючи переважно примирливого пафосу зважених оцінок ситуації, деякі західні дослідники також відмічають проетатистські тенденції як реакцію на формування нового правопорядку. Визнається, що незважаючи на поширення мережецентричних моделей, держава не втрачає свого значення. Навпаки, у відповідь на виклики цифрової епохи вона посилює контроль над кіберпростором, що проявляється у розвитку концепції цифрового суверенітету [14].

Реанімація етатистського праворозуміння зумовлена необхідністю: 1) забезпечення кібербезпеки, що стає одним із ключових напрямів сучасної правової політики [15, с. 390]; 2) захисту персональних даних та інформації загалом [16, с. 212]; 3) регулювання діяльності транснаціональних платформ. У цьому контексті держава виступає гарантом стабільності та правопорядку, проте її функції трансформуються, адаптуючись до нових умов.

Водночас виникає конфлікт між державним контролем і логікою мережевої влади, яка прагне автономії та мінімізації втручання. Однак про те, що в сучасному світі вже склався певний баланс з цього питання, свідчить те, що попри розвиток мережевих структур, держава не зникає, а трансформується. У сучасних умовах вона зберігає ключову роль у забезпеченні безпеки, легітимності та стабільності правового порядку. Публічний сектор залишається «вирішальним актором у формуванні мережевого суспільства» [10, с. 18], що свідчить про збереження етатистських елементів навіть у цифрову епоху [17, с. 77].

Таким чином, відбувається не зникнення етатизму, а його адаптація до нових умов, що проявляється в незвичному поєднанні формування цифрового суверенітету та посиленні державної регуляції кіберпростору. Між тим, цілісної концепції нового правопорядку наразі ще не існує.

Дійсно, новий публічний порядок формується як гібридна система, яка включає як державні, так і мережеві механізми регулювання. Сучасна держава змушена адаптуватися до умов глобалізації та цифровізації. Своєю чергою, нові еліти здебільшого формуються не в межах державного апарату, а саме в інформаційному середовищі [2, с. 15-20].

Новий публічний порядок формується на перетині державного регулювання та мережевих механізмів управління. Найбільш характерними рисами такого правопорядку можна визначити: 1) глобальність; 2) гібридність; 3) інтерактивність. Саме інтерактивний кіберпростір створює умови для участі громадян у публічному управлінні, що змінює традиційні уявлення про демократію [18]. За цих умов особливого значення набувають питання захисту цифрових прав людини, зокрема права на приватність та інформаційну безпеку [19].

Водночас посилюється роль приватних акторів, таких як технологічні компанії, які фактично здійснюють квазірегуляторні функції. Це породжує нові виклики, пов'язані з балансом публічних та приватних інтересів. Політичні процеси все більше залежать

від комунікаційного простору, який формує суспільну свідомість [2, с. 14]. Це означає, що контроль над інформацією стає ключовим фактором влади.

Саме цим і визначаються сутнісні трансформації фундаментальних засад сучасної демократії. Зокрема ревізії вимагає сама концепція розподілу влад у її класичній трактовці. Як альтернативний концепт висувається доктрина деліберативної (дискурсивної) демократії, яка активно формується за допомогою новітніх інформаційних технологій [20].

Так, у рамках доктрини альтернативної концепції поділу влади сформувалася плюралістична політико-правова теорія дисперсії (від англ. *disperse* – розганяти, розсіювати), або дифузії (від лат. *diffusio* – розпорошення) влади. Цей підхід пропонує «більш дрібний розподіл ресурсів влади, ніж офіційний поділ повноважень між її державними гілками, інститутами та функціональними рівнями ...тож характеризується багатовимірністю» [21].

Крайньою формою теорії дисперсії (дифузії) влади є концепція багатовладдя (*multiple authority*), у рамках якої пропонується перенесення обох принципів (як стримувань і противаг, так і співпраці та взаємодії) у площину взаємин між державою та громадянським суспільством. У такому контексті надзвичайно актуалізується проблема поділу влади не лише на законодавчу, виконавчу і судову, а й на різні неформальні політичні інститути та структури, серед яких основними є політичні партії та рухи, політизовані громадські організації, а також мас-медіа.

У контексті наділення всіх політичних інститутів повноваженнями на здійснення такої важливої для демократії владної функції, як дорадча або консультативно-інформаційна, актуалізується концепція «деліберативної» або «діалогічної політики» Ю. Габермаса. Ця концепція ґрунтується на ідеї, що державно-правова політика має спиратися головним чином не на владний примус або економічну доцільність, а на інтелектуальний діалог, раціональний консенсус усіх зацікавлених членів громадянського суспільства.

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

На основі цієї концепції побудована модель суспільного ладу, яка отримала назву деліберативної демократії (від англ. *deliberate* – «обдуманий, обговорений»), або дискурсивної демократії (*discursive democracy*) (від фр. *discours* – промова, розмова), що визначається як народовладдя, у межах якого «завдяки відповідним процедурам обговорення можна досягти згоди, яка відповідає б вимогам як раціональності (що розуміється як захист ліберальних прав), так і демократичної легітимності (представленої народним суверенітетом)» [20, с. 55-56].

З точки зору завдань праворозуміння принципово необхідною уявляється ревізія співвідношення ідей рівності та справедливості, що набуває нових акцентів в інформаційну епоху. Особливо актуалізується, наприклад, те, що нині абстрактна гендерна рівність неминує веде до нівелювання фактичної ділової та ментальної нерівності людей [22, с. 50].

Очевидно, що в новому публічному правопорядку концепт гендерної рівності має поступитися концепту гендерної справедливості. Про це, до речі, свідчить феміністична концепція «Етики Турботи» (*Ethics Of Care*), що сформувалася в межах парадигми доброчесного публічного адміністрування (*integrity public administration*) [23].

Найбільш важливим для концептуалізації нового правопорядку є те, що в сучасну епоху під ідейним впливом інформаційного етатизму сформувалася топова нині політико-правова концепція електронного урядування (*electronic governance*) і відповідна

практика діяльності електронного уряду (*e-government*).

У цьому контексті варто звернути увагу на те, що дослідження суті так званої «інформаційної влади» показало, що вона «виступає як чинник демократизації суспільства лише за умови, коли вона сама заснована на демократичних принципах. Інакше, інформаційна влада може бути джерелом виникнення і нарощування небезпечних для суспільства негативних тенденцій. Вона, дійсно, може слугувати цілям демократизації суспільства, але може перетворитися і на дуже небезпечну зброю, спрямовану проти демократичної системи» [24].

Висновки. Новий публічний порядок формується на перетині державних та мережевих механізмів влади. Саме тому подальший розвиток правової системи ймовірно відбуватиметься у напрямі синтезу етатистських і мережецентричних підходів.

Дослідження показало, що цифрова трансформація не призводить до зникнення держави, а навпаки – стимулює відродження етатистського праворозуміння в нових формах. Нетократія і держава співіснують, формуючи складну систему взаємодії, яка визначає новий публічний порядок у кіберпросторі.

Отже, перспективи розвитку права пов'язані з необхідністю пошуку балансу між державним контролем і свободою мережевих структур. Цифрова трансформація не ліквідує етатизму, а трансформує його. Держава адаптується до нових умов, зберігаючи ключову роль у правовому регулюванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Львів: Край, 2007. 192 с.
2. Bard A., Söderqvist J. *Netocracy: The New Power Elite and Life After Capitalism*. London, 2002. 269 p.
3. Еннан Р. Є. Цифровізація права та формування цифрового права // Науковий вісник УжНУ. 2024. № 83. С. 154-159.
4. Ludwig von Mises. *Die Wirtschaftsrechnung im sozialistischen Gemeinwesen*. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. Tübingen : Mohr, ISSN 0174-819X, ZDB-ID 211422-7. Vol. 47.1920/21, S. 86-121. <docs.mises.de/Mises/Mises_Wirtschaftsrechnung.pdf>.
5. Kelsen H. *Pure Theory of Law*. Berkeley, 1967. 356 p.

6. Шульженко Ф. П., Гайдулін О. О. Філософські засади правового регулювання та само-регулювання: постмодерністські перспективи формування нової парадигми. *Юридична Україна*. 2024. № 12. С. 34-38.

7. Онацький Є. Етатизм. *Українська мала енциклопедія* : 16 кн. : у 8 т. Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. Буенос-Айрес, 1958. Т. 2 : Д – Є, кн. 3. С. 420-421.

8. Castells M. *Communication Power*. Oxford: Oxford University Press, 2009. 574 p. <ru.scribd.com/document/329742732/CASTELLS-Network-Society-pdf?utm_source=chatgpt.com>.

9. Lessig L. *Code and Other Laws of Cyberspace*. New York: Basic Books, 1999. 297 p.

10. *The Network Society: From Knowledge to Policy*. Eded by Gustavo Cardoso, Manuel Castells. Washington, DC: Johns Hopkins Center for Transatlantic Relations, 2005. 434 pp. <researchgate.net/publication/301788885_The_Network_Society_From_Knowledge_to_Policy>.

11. Трофименко В. Кіберпростір і держава: точки перетинання // *Вісник НЮУ ім. Ярослава Мудрого*. 2024. № 63. С. 45-52.

12. Петришин О. В. *Правова система України*. Харків, 2015. 320 с.

13. Шемшученко Ю. С. *Теорія держави і права*. Київ, 2012. С. 95.

14. Floridi, Luciano. *Fourth Revolution: How the Infosphere Is Reshaping Human Reality*. Oxford University Press. 2016. 277 pp. <archive.org/details/fourthrevolution0000luci/page/258/mode/2up>.

15. Щербатюк О. О. Цифрові технології і право // *Наукові записки*. 2025. № 18. С. 388-392.

16. Донець А. Г. Цифрові правовідносини // *Науковий вісник УжНУ*. 2025. № 92. С. 210-215.

17. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Oxford, 2010. 597 p.

18. Benkler, Yochai. *The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom*. Harvard Journal of Law & Technology. Volume 20, Number 1 Fall 2006. P. 271-286. <jolt.law.harvard.edu/articles/pdf/v20/20HarvJLTech271.pdf>

19. Solove, Daniel J. *Understanding Privacy*, Harvard University Press, May 2008. 24 pp.

20. Шаркова І. М. Концепція дисперсії (дифузії) влади як ідейна засада деліберативної (дискурсивної) демократії: політико-правові аспекти / Шаркова І. М. // *Судова влада в системі стримувань та противаг демократичного суспільства: компаративна теорія і практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 15 січн. 2021 р.)* / ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана», Юрид. Ін-т; [редкол.: Шульженко Ф. П. (голова) та ін.]. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 54-58.

21. Герасіна Л. М. Актуальні політико-правові практики в соціополітичному просторі України// *Український соціум*. 2011. № 1. С. 167-176. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2011_1_16.

22. Гайдулін О. О., Шаркова І. М. Герменевтико-правові засади гендерної справедливості: концепт, альтернативний егалітаризму. Забезпечення гендерної рівності та інклюзії в академічному середовищі: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (30 квітня 2024 року) / ред. кол.: Кожура Л. О., Рижука Ю. М., Богданець А. В., Власенко В. В. Київ: КНЕУ, 2024. С. 49-54.

23. Шаркова І. М. Феміністична концепція «Етики Турботи» (Ethics Of Care) як ідейна засада парадигми доброчесного публічного адміністрування (integrity public administration) / Принципи гендерної рівності та недискримінація як євроінтеграційні орієнтири у сфері вищої освіти: Збірник матеріалів Міжнародної конференції, присвяченої Міжнародному дню жінок і дівчат у науці (14 лютого 2023 року) [Електронний ресурс] / ред. кол.: Кожура Л. О., Ілікчієва К. І., Богданець А. В. Київ: КНЕУ, 2023. С. 158-160.

24. Карашук М. Г. Інформаційна влада як чинник демократизації сучасного суспільства: Дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Київський національний торговельно-економічний ун-т. Київ, 2006. 171 арк.

REFERENCES

1. Rabinovych P. M. Fundamentals of the General Theory of Law and the State. Lviv: Krai, 2007. 192 p.
2. Bard A., Söderqvist J. Netocracy: The New Power Elite and Life After Capitalism. London, 2002. 269 p.
3. Ennan R. Ye. Digitalization of law and the formation of digital law. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. 2024. No. 83. P. 154-159.
4. Ludwig von Mises. Die Wirtschaftsrechnung im sozialistischen Gemeinwesen. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. Tübingen: Mohr. Vol. 47 (1920/21). P. 86-121.
5. Kelsen H. Pure Theory of Law. Berkeley, 1967. 356 p.
6. Shulzhenko F. P., Gaydulin O. O. Philosophical foundations of legal regulation and self-regulation: postmodern perspectives of forming a new paradigm. Yurydychna Ukraina. 2024. No. 12. P. 34-38.
7. Onatskyi Ye. Etatism. Ukrainian Small Encyclopedia: 16 books in 8 vols. Buenos Aires, 1958. Vol. 2. P. 420-421.
8. Castells M. Communication Power. Oxford: Oxford University Press, 2009. 574 p.
9. Lessig L. Code and Other Laws of Cyberspace. New York: Basic Books, 1999. 297 p.
10. Cardoso G., Castells M. (eds.). The Network Society: From Knowledge to Policy. Washington, DC: Johns Hopkins Center for Transatlantic Relations, 2005. 434 p.
11. Trofymenko V. Cyberspace and the state: points of intersection. Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University. 2024. No. 63. P. 45-52.
12. Petryshyn O. V. Legal System of Ukraine. Kharkiv, 2015. 320 p.
13. Shemshuchenko Yu. S. Theory of State and Law. Kyiv, 2012. P. 95.
14. Floridi L. The Fourth Revolution: How the Infosphere Is Reshaping Human Reality. Oxford University Press, 2016. 277 p.
15. Shcherbatiuk O. O. Digital technologies and law. Scientific Notes. 2025. No. 18. P. 388-392.
16. Donets A. H. Digital legal relations. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. 2025. No. 92. P. 210-215.
17. Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford, 2010. 597 p.
18. Benkler Y. The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom. Harvard Journal of Law & Technology. Vol. 20, No. 1 (Fall 2006). P. 271-286.
19. Solove D. J. Understanding Privacy. Harvard University Press, 2008. 24 p.
20. Sharkova I. M. The concept of dispersion (diffusion) of power as an ideological foundation of deliberative (discursive) democracy: political and legal aspects. In: Judicial Power in the System of Checks and Balances of a Democratic Society: Comparative Theory and Practice. Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Kyiv, January 15, 2021). Kyiv: Yurinkom Inter, 2021. P. 54-58.
21. Herasina L. M. Current political and legal practices in the socio-political space of Ukraine. Ukrainian Society. 2011. No. 1. P. 167-176.
22. Gaydulin O. O., Sharkova I. M. Hermeneutic-legal foundations of gender justice: a concept alternative to egalitarianism. In: Ensuring Gender Equality and Inclusion in the Academic Environment. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (April 30, 2024). Kyiv: KNEU, 2024. P. 49-54.
23. Sharkova I. M. Feminist concept of the «Ethics of Care» as an ideological foundation of the integrity public administration paradigm. In: Principles of Gender Equality and Non-Discrimination as European Integration Guidelines in Higher Education. Proceedings of the International Conference (February 14, 2023). Kyiv: KNEU, 2023. P. 158-160.
24. Karashchuk M. H. Information Power as a Factor of Democratization of Modern Society. PhD dissertation in Political Sciences (23.00.02). Kyiv, 2006. 171 p.

Sharkova I. M. Legal concepts of etatism and netocracy: alternative or integration?

This article examines the challenges of conceptually defining a new legal order emerging within the context of the information society. It formulates a key research question concerning the role of the state in the legal space of the so-called “network society”: whether the state is losing its leading significance or transforming in response to new conditions.

To address this issue, the philosophical and theoretical concepts of etatism and netocracy are identified and compared. It is established that, amid the transformation of legal understanding in cyberspace, a certain revival of etatism can be observed.

The study finds that the new public order is formed at the intersection of state regulation and network-based governance mechanisms. Its most salient characteristics include: (1) globality; (2) hybridity; and (3) interactivity.

Accordingly, the further development of the legal system is likely to proceed in the direction of synthesizing etatist and network-centric approaches. Digitalization does not eliminate the etatist understanding of law but rather transforms it. The state retains a key role in ensuring legal order while adapting to new conditions.

The research demonstrates that digital transformation does not lead to the disappearance of the state; on the contrary, it stimulates the revival of etatist legal understanding in new forms. Netocracy and the state coexist, forming a complex system of interaction that shapes the new public order in cyberspace.

Thus, the prospects for the development of law are linked to the need to strike a balance between state control and the freedom of network structures. Digital transformation does not abolish etatism but transforms it. The state adapts to new conditions while maintaining its central role in legal regulation.

Keywords: philosophy of law, etatism, information law, network society, netocracy, public legal order.